

Warszawa, dnia 13 grudnia 2012 r.

Pozycja 81

**ZARZĄDZENIE
MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO¹⁾**

z dnia 13 grudnia 2012 r.

**w sprawie powołania Zespołu do spraw ustalenia zasad udostępniania materiałów
drukowanych osobom niewidomym i niedowidzącym**

Na podstawie art. 7 ust. 4 pkt 5 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2012 r. poz. 392) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Tworzy się Zespół do spraw ustalenia zasad udostępniania materiałów drukowanych osobom niewidomym i niedowidzącym, zwany dalej „Zespołem”.

2. Zespół jest organem pomocniczym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, zwanego dalej „Ministrem”.

§ 2. Celem Zespołu jest prowadzenie działań zmierzających do poprawy dostępności formatów umożliwiających osobom niewidomym i niedowidzącym zapoznawanie się z materiałami drukowanymi, w tym z książkami i prasą.

§ 3. 1. Do zadań Zespołu należy opracowywanie wniosków i propozycji w zakresie poprawy dostępności materiałów drukowanych, w tym książek i prasy, dla osób niewidomych i niedowidzących, w szczególności:

- 1) określenie potrzeb osób niewidomych i niedowidzących poprzez analizę i ocenę problemów związanych z dostępem do materiałów drukowanych, w tym książek i prasy;
- 2) opracowywanie założeń efektywnego systemu wytwarzania i dystrybucji formatów umożliwiających osobom niewidomym i niedowidzącym dostęp do materiałów drukowanych, w tym książek i prasy, zapewniającego bezpieczeństwo obrotu oraz poszanowanie praw wydawców;

- 3) przedstawianie propozycji źródeł i sposobów finansowania w zakresie wytwarzania i dystrybucji formatów umożliwiających dostęp do materiałów drukowanych, w tym książek i prasy, osobom niewidomym i niedowidzącym;
- 4) opracowywanie i opiniowanie projektów porozumień, dotyczących wytwarzania i dystrybucji formatów umożliwiających dostęp do materiałów drukowanych osobom niewidomym i niedowidzącym, które mogą być zawierane pomiędzy wydawcami materiałów drukowanych, w tym książek i prasy, a podmiotami zajmującymi się wytwarzaniem i dystrybucją tychże formatów.

§ 4. 1. W skład Zespołu wchodzi:

- 1) Przewodniczący Zespołu – Dyrektor departamentu właściwego do spraw własności intelektualnej i mediów urzędu obsługującego Ministra;
- 2) Zastępca Przewodniczącego Zespołu – wskazany przez Przewodniczącego Zespołu spośród pracowników departamentu właściwego do spraw własności intelektualnej i mediów urzędu obsługującego Ministra;
- 3) Sekretarz Zespołu – wskazany przez Przewodniczącego Zespołu spośród pracowników departamentu właściwego do spraw własności intelektualnej i mediów urzędu obsługującego Ministra;
- 4) członkowie wskazani po jednym przedstawicielu przez:
  - a) Polski Związek Niewidomych,
  - b) Polską Izbę Książki,
  - c) Izbę Wydawców Prasy,
  - d) Stowarzyszenie Autorów i Wydawców „Polska Książka”,
  - e) Bibliotekę Narodową,
  - f) Konferencję Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich.

2. W pracach Zespołu mogą brać udział, z głosem doradczym osoby niebędące członkami Zespołu, zaproszone przez Przewodniczącego Zespołu.

3. Członkowie Zespołu mogą wyznaczyć swojego zastępcę do uczestniczenia w konkretnym posiedzeniu Zespołu w przypadkach, gdy obecność członka Zespołu lub innej zaproszonej osoby nie jest możliwa.

§ 5. 1. Przewodniczący Zespołu:

- 1) kieruje pracami Zespołu;
- 2) zwołuje posiedzenia Zespołu na wniosek Ministra, z własnej inicjatywy, albo na wniosek co najmniej trzech członków Zespołu;
- 3) ustala porządek obrad każdego posiedzenia oraz krąg osób zaproszonych na posiedzenie;
- 4) informuje Ministra o przebiegu posiedzeń i wynikach prac Zespołu.

2. W przypadku nieobecności Przewodniczącego Zespołu jego obowiązki pełni Zastępca Przewodniczącego Zespołu.

§ 6. 1. Zespół obraduje na posiedzeniach.

2. Posiedzenia Zespołu odbywają się co najmniej raz na kwartał.
3. Posiedzenia Zespołu są protokołowane.
4. Protokół podpisują Przewodniczący Zespołu a w razie jego nieobecności Zastępca Przewodniczącego Zespołu oraz Sekretarz Zespołu.

5. Członkowie Zespołu mogą zgłaszać propozycje tematów obrad między posiedzeniami oraz podczas posiedzenia.

6. Prace Zespołu mogą być prowadzone w trybie obiegowym.

§ 7. 1. W celu realizacji zadań Zespołu, Przewodniczący Zespołu z własnej inicjatywy, albo na wniosek członka Zespołu może tworzyć grupy robocze złożone z członków Zespołu.

2. W skład grup roboczych mogą wchodzić także osoby niebędące członkami Zespołu.

§ 8. 1. Przewodniczący Zespołu przekazuje Ministrowi, do dnia 31 marca każdego roku, sprawozdanie z działalności Zespołu za rok ubiegły.

2. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, powinno w szczególności zawierać:

1) określenie liczby oraz dat posiedzeń;

2) informacje na temat prac i podjętych rozstrzygnięć.

3. Do sprawozdania, o którym mowa w ust. 1, dołącza się protokoły z posiedzeń za rok sprawozdawczy.

§ 9. Udział w pracach Zespołu jest nieodpłatny.

§ 10. 1. Środki finansowe niezbędne dla funkcjonowania Zespołu zapewnia Minister.

2. Obsługę administracyjną Zespołu zapewnia departament właściwy do spraw własności intelektualnej i mediów urzędu obsługującego Ministra.

§ 11. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

MINISTER
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Bogdan Zdrojewski

¹⁾ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje działem administracji rządowej – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. Nr 248, 1482)

UZASADNIENIE

Rozpowszechnianie prasy i książek wśród osób z wadami wzroku może następować na zasadzie komercyjnej oraz w ramach dozwolonego użytku przewidzianego w art. 33¹ ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90 poz. 631, z późn. zm.). Korzystanie w ramach wyjątku może następować jeżeli odnosi się bezpośrednio do upośledzenia, nie ma zarobkowego charakteru i jest podejmowane w rozmiarze wynikającym z natury upośledzenia.

Pomimo obowiązywania prawa przewidującego ułatwiony dostęp do twórczości osobom niewidomym i niedowidzącym, zgodnie z danymi przedstawionymi przez Światową Unię Niewidomych (*World Blind Union*) nie więcej niż 5 % publikacji drukowanych jest dostępnych w formatach, z którymi osoby te mogą się zapoznać. Podobnie sytuacja przedstawia się w Polsce. Jest to szczególnie dotkliwe w przypadku nowości wydawniczych i dzieł naukowych. Osoby z dysfunkcjami wzroku nie mają swobodnej możliwości korzystania z pełnej oferty wydawnictw prasowych i książkowych. Przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać w obawach wydawców przed wprowadzaniem do nielegalnego obrotu kopii elektronicznych formatów książek i czasopism przekazywanych niepełnosprawnym. W związku z tym konieczne jest ustalenie zasad wytwarzania i dystrybucji formatów utworów drukowanych, które byłyby bezpieczne dla wydawców, a jednocześnie zapewniały pełniejszy dostęp do kultury osobom z wadami wzroku.

Należy zwrócić uwagę, że w październiku 2010 r. pod auspicjami Komisji Europejskiej zostało zawarte porozumienie (*Memorandum of Understanding*) dotyczące dostępu do utworów drukowanych dla osób z upośledzeniami uniemożliwiającymi zapoznawanie się z drukiem. Porozumienie ustaliło zasady dystrybucji utworów wśród osób niepełnosprawnych na poziomie europejskim, w tym w szczególności ustanowienie sieci zaufanych pośredników, których zadaniem jest identyfikacja beneficjentów, transformacja utworów do bezpiecznych formatów i dystrybucja formatów do beneficjentów. Polskie podmioty nie brały udziału w negocjacjach mających na celu wdrożenie tego porozumienia w życie. Obecnie na forum Światowej Organizacji Własności Intelektualnej negocjowany jest projekt instrumentu prawnego, który ma na celu zapewnienie równego dostępu do dzieł drukowanych osobom z upośledzeniami uniemożliwiającymi zapoznawanie się z drukiem, w tym niewidomym i niedowidzącym. Jest wysoce prawdopodobnym, że negocjacje doprowadzą do przyjęcia tekstu traktatu już w 2013 roku.

W świetle powyższego Polski Związek Niewidomych, Polska Izba Książki oraz Izba Wydawców Prasy wspólnie zwróciły się do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z propozycją powołania wyspecjalizowanego zespołu roboczego, który miałby zająć się rozwiązaniem problemu dostępności osób niewidomych i niedowidzących do dzieł drukowanych chronionych prawem autorskim. Właściwa merytorycznie komórka organizacyjna do spraw własności intelektualnej i mediów urzędu obsługującego Ministra pozytywnie rekomendowała odniesienie się do tej propozycji.

Zespół będzie pełnić funkcję platformy zajmującej się omawianiem i proponowaniem sposobów ułatwiania osobom niewidomym i niedowidzącym korzystanie w największym możliwym stopniu z oferty wydawnictw książkowych i prasowych dostępnych na rynku polskim.

W celu dokładnego określenia jakie środki są potrzebne w celu zwiększenia dostępu osób z upośledzeniami wzroku do książek i prasy, Zespół podda analizie praktyczne przeszkody

uniemożliwiające zapewnienie odpowiedniej podaży formatów umożliwiających dostęp do dzieł drukowanych osobom niepełnosprawnym. Zespół powinien oszacować również jakie są rzeczywiste potrzeby osób niewidomych i niedowidzących w zakresie dostępu do książek i prasy, a następnie dokonać opracowania założeń efektywnego systemu wytwarzania i dystrybucji formatów umożliwiających dostęp niepełnosprawnym do materiałów drukowanych. System powinien opierać się na współpracy wydawców z podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie konwersji materiałów drukowanych na dostępne formaty, a następnie ich dystrybucji. Powinien być zrównoważony tj. z jednej strony zapewniać jak najszerszy dostęp do utworów drukowanych niepełnosprawnym i jednocześnie dawać gwarancje autorom i wydawcom co do poszanowania posiadanych przez nich autorskich praw osobistych i majątkowych.

W dalszej kolejności Zespół powinien zająć się zbadaniem możliwości finansowania wytwarzania i dystrybucji formatów dostępnych. Konieczne będzie określenie czy i w jakich formach działalność związana z wytwarzaniem i udostępnianiem formatów dostępnych będzie angażowała środki publiczne, w tym w jakim stopniu będzie możliwe dofinansowanie przewidywanych przez Zespół działań z programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zespół powinien również ustalić jaki model finansowania będzie najbardziej efektywny.

Zespół zajmie się również opracowaniem i opiniowaniem projektów porozumień, które mogą być zawierane pomiędzy wydawcami a podmiotami zajmującymi się wytwarzaniem i dystrybucją formatów dostępnych dla osób niepełnosprawnych. W szczególności określi elementy treści porozumień takie jak definicja beneficjenta, kryteria jakie powinien spełniać zaufany pośrednik w celu uzyskania odpowiedniego poziomu zaufania wydawców umożliwiający podjęcie współpracy, zasady przekazywania kopii elektronicznych przez wydawców zaufanym pośrednikom.

W skład Zespołu będą wchodzić zainteresowane dialogiem podmioty tj. przedstawiciele Polskiego Związku Niewidomych, Izby Wydawców Prasy, Polskiej Izby Książki, Stowarzyszenia Autorów i Wydawców „Polska Książka”. W pracach powinni uczestniczyć również reprezentanci środowisk bibliotecznych. Biblioteki wprowadzają bowiem standardy udostępniania książek i prasy osobom z wadami wzroku. Przewodniczący będzie miał możliwość zaproszenia do udziału w posiedzeniach przedstawicieli innych instytucji lub podmiotów, których działalność związana jest z rynkiem wydawniczym lub dotyczy osób niepełnosprawnych, w tym w szczególności niewidomych i niedowidzących.

Pracami Zespołu będzie kierował jako Przewodniczący Zespołu, Dyrektor departamentu właściwego do spraw własności intelektualnej i mediów urzędu obsługującego Ministra, a w przypadku jego nieobecności wyznaczony przez niego spośród pracowników departamentu Zastępca Przewodniczącego Zespołu. Obsługę administracyjną Zespołu zapewni departament właściwy do spraw własności intelektualnej i mediów urzędu obsługującego Ministra.

Zespół będzie obradować na posiedzeniach. Posiedzenia będą protokołowane i odbywać się będą co najmniej raz na kwartał. Do dnia 31 marca każdego roku kalendarzowego Przewodniczący będzie zobowiązany przedstawić Ministrowi sprawozdanie z działalności Zespołu za poprzedni rok kalendarzowy. Zarządzenie wejdzie w życie z dniem podpisania.